HUMANITAS

KADERORGAAN VAN DE
VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK
OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

NEGENDE JAARGANG No. 3

AUGUSTUS 1954

CENTRAAL BUREAU „HUMANITAS"
VONDELSTRAAT 61 — AMSTERDAM

HOOFDREDACTIE: MEJ. M. DIJKSTRA

Sectie Kinderbescherming: Mevr. mr M. Rood–De Boer
Sectie Reclassering: P. E. Hutte

Medewerkers:

J. Boetje, mr L. A. Donker, P. Faber, mr R. Friedman–v. d. Heide, dr F. Grewel, mej. mr dr Joh. Hudig, dr J. P. van Praag, Ph. H. van Praag, prof. dr G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr, mej. mr P. G. Prins, dr A. Querido, mr B. v. d. Waerden, M. de Vries e.a.

Adres Redactie en Administratie:

Vondelstraat 61 - Amsterdam-W. - Telefoon 89786
Giro 582000

Oplage: 2300 — Abonnementsprijs: f 5,— per jaar

INHOUD

	blz.
Verslag van de conferentie, gehouden door de sectie reclassering van de vereniging Humanitas op 12 en 13 Juni 1954	57
J. G. van der Spek: Het leven door een reclasseringsbril (2)	72
Mr. B. van der Waerden: Uit andere tijdschriften (recl.)	73
Al lezend trok onze aandacht (recl.)	74
Dagboekbladen van een gezinsvoogdes (3)	75
Gelezen literatuur kinderbescherming	76
K. Singer: Arbeidsrechtelijke voorlichting	77
Boekbesprekingen	80
Dr. H. Musaph: De eerste medische systematisch ingerichte encyclopaedie	
Mej. T. Maas: Karakter, groei en opvoeding - Dr. F. Künkel	

DAGELIJKS BESTUUR:

Mr dr J. in 't Veld, voorzitter
C. M. Swiebel, secretaris
J. H. van Eck, penningm.
M. Dijkstra
J. Landman
H. Ploeg Jr
E. Veuger
Mr B. v. d. Waerden
P. C. Faber, erelid

CENTRAAL BUREAU:

Vondelstraat 61, Amsterdam
Mej. M. Dijkstra, directrice
Spreekuur: Donderdag van 11–12 uur
Telefoon: K 20 - 89786

VERSLAG

van de conferentie

gehouden door de vereniging „Humanitas" op de Pietersberg

te Oosterbeek op 12 en 13 Juni 1954

Als tweede in de reeks scholingsconferenties voor 1954 van de vereniging Humanitas, is op 12 en 13 Juni een weekend-conferentie op de Pietersberg bij Oosterbeek gehouden door de sectie Reclassering. Ook deze bijeenkomst, die onder leiding stond van de sectievoorzitter mr. B. v. d. Waerden, is bijzonder goed geslaagd. Na afloop van de laatste vergadering des Zondagsmiddags om één uur, vertrok een aantal tevreden sectiebestuurders en conferentiegangers voor een korte excursie naar het Kinderhuis „Ellinchem", waarmee deze bijeenkomst besloten werd.

Opening

Bij de opening van de conferentie om 4.15 uur Zaterdagmiddag, heette mr. B. v. d. Waerden de 65 aanwezigen welkom. Het sectiebestuur constateerde met voldoening deze grote opkomst. Het is nu vier jaar geleden dat een centrale bijeenkomst als deze werd gehouden. In de tussenliggende periode zijn er slechts regionale bijeenkomsten geweest. De afgelopen jaren vormden een periode van zoeken naar de weg die zou leiden tot de juiste organisatievorm. Humanitas wenst geen voedingsbodem te bieden aan de splijtzwam die in ons volk woekert, en wil streven naar een mogelijkheid tot reclasseringswerk op humanistische grondslag ten behoeve van hen die dit van ons vragen. De belangrijkste vraag in dit verband is in de afgelopen periode geweest: is er een aanvaardbare vorm van samenwerking mogelijk met het Genootschap. Dit bleek zo te zijn en Humanitas heeft besloten het reclasseringswerk in en met het Genootschap te verrichten. Het essentiële van de overeenkomst met het Genootschap is, dat wij uit onze kring eventuele medewerkers zullen zoeken voor het Genootschap, terwijl het Genootschap de leiding van de daartoe in aanmerking komende buitenkerkelijke reclassenten aan de aanvaarde medewerkers uit Humanitaskring zal opdragen.

De heer Hutte, ambtenaar in speciale dienst van het Genootschap, is voor de organisatie van deze samenwerking geheel gedetacheerd bij Humanitas.

Het departement van Justitie heeft de nodige morele en financiële medewerking gegeven.

Hierna hield de voorzitter een korte inleiding over de regeling van de afgifte van „bewijzen van goed zedelijk gedrag."

MR B. VAN DER WAERDEN SPRAK OVER

Het bewijs van goed zedelijk gedrag

Er is een nieuwe regeling in de maak, die spreker in deze kring wel kon meedelen. Van iedere veroordeelde wordt een strafregister bijgehouden. Voor de rechter is dit strafregister zeer nuttig bij zijn oordeelsvorming en bepaling van de strafmaat. Bij de beoordeling welke strafmaat de rechter toe moet passen bij openbare dronkenschap is bijvoorbeeld het strafblad onontbeerlijk, want de straffen zijn afhankelijk van het feit of het delict van de openbare dronkenschap de eerste, tweede of derde maal werd gepleegd.

Ook voor administratieve beslissingen, zoals het benoemen van een voogd, kan de rechter dit strafregister raadplegen. Hier wordt de beoordeling al iets moeilijker, maar ten slotte kan men de raadpleging ten behoeve van dit soort beslissingen veilig aan de rechterlijke macht toevertrouwen. Anders wordt het, wanneer ook anderen dan de rechter inzage van het register kunnen krijgen. Speciaal het feit, dat ook de burgemeesters daarvan inzage kunnen krijgen voor de afgifte van bewijzen van goed gedrag achtte spreker bedenkelijk.

Het is wel begrijpelijk dat men hiertoe is overgegaan, maar bevredigend is het zeker niet. De burgemeesters zijn namelijk volkomen vrij in de beoordeling en beantwoording van de vraag of er goed zedelijk gedrag is of niet. Zelfs hebben burgemeesters vrijheid het doel waarvoor de afgifte gevraagd wordt bij de beoordeling te betrekken en de afgifte voor bepaalde doeleinden in beginsel toe te staan of te weigeren.

Het alternatief met betrekking tot deze regeling is echter een verbod van inzage en dan zouden de burgemeesters de dossiers van de plaatselijke politie moeten gebruiken, die een geheel fout beeld kunnen geven, omdat daar alleen de processen-verbaal in zijn vermeld zonder eventueel gevolgde vrijspraken.

De uitzonderingsbepalingen, volgens welke het strafregister aan andere instanties dan Justitie getoond kan worden, zijn druppelsgewijs onze administratie binnengekomen.

Het begon 30 à 40 jaar geleden met een wervingssanering voor het KNIL, toen aan de aanmeldingsofficier van de Koloniale Reserve te Nijmegen inzage werd verschaft, ten einde de recruten te kunnen selecteren. Toen volgde inzage ten behoeve van aanmeldingen bij de politie.

Een plaatselijke grote werkgever zou, zoals de stand van zaken nu is, kunnen trachten ook iets van deze inlichtingen te weten te komen door het uitspelen van relaties. Slaagt hij hierin dan kan hij arbeiders met een bepaald strafregister in tijden van schaarse werkgelegenheid buiten zijn bedrijf houden en is de arbeid niet schaars dan kan de werkgever dergelijke inlichtingen „aan z'n laars lappen".

Geen van beide situaties is gewenst en dit illustreert duidelijk de kwalijke kanten van de huidige regeling.

De ene burgemeester interpreteert de bepalingen soepel, een andere burgemeester wenst alleen een bewijs van goed gedrag af te geven als het strafregister volkomen schoon is en een derde zet op het bewijs: goed gedrag behoudens . . . (en dan volgen enkele feiten uit het strafregister). Ook is het mogelijk dat de burge-

meester een commissie instelt, waarin werknemers, werkgevers en vertegenwoordigers van de reclassering zitting hebben, om de aanvragen voor bewijzen van goed gedrag individueel te bezien en de burgemeester te adviseren in zake de afgifte. Maar welke methode ook gevolgd wordt, het is een feit, dat een volwassen man een veroordeling, wegens het stelen van appels of wegens vechten op zijn vijftiende jaar, voor altijd op zijn strafregister houdt.

De vertegenwoordigers van landen waarheen Nederlanders emigreren hebben de Nederlandse regering doen zwichten en hebben eveneens inzage in het strafregister verkregen.

Deze wel zeer onbevredigende gang van zaken is aanmerkelijk verzacht door de instelling van een commissie tot overleg in zake de strafregister-beoordeling.

Ondanks dergelijke lapmiddelen is de zaak toch min of meer vastgelopen. Wat ontbreekt is een systeem en de nodige criteria. De persoonlijke beoordeling en andere willekeurige elementen komen te sterk naar voren in de huidige regeling.

In samenwerking met het departement van Binnenlandse Zaken is door de minister van Justitie naar een oplossing gezocht. Dit resulteerde in een ontwerp van wet op het strafregister en de justitiële documentatie.

Spreker schetste vervolgens in het kort hoe deze materie in Frankrijk geregeld is. Voor de inhoud van dit deel van zijn lezing verwijzen wij naar het artikel in dit zelfde blad: „Uit andere tijdschriften", waarin spreker dit onderwerp behandelt.

In Nederland, waar een intensieve samenwerking is tussen reclassering en rechterlijke macht, zijn wij tot een ander systeem gekomen in het eerder genoemde wetsontwerp. Volgens dit ontwerp blijft de burgemeester bevoegd tot afgifte van bewijzen van goed gedrag. De belanghebbende kan zelf het bewijs aanvragen, onder vermelding van het doel. De burgemeester kan dit doel becritiseren, doch ten aanzien van deze beoordeeling staat beroep open bij de Gedeputeerde Staten. De burgemeester kan te allen tijde een uittreksel uit het strafregister aanvragen, doch het strafregister zelf wordt onderhevig aan mutaties ten gevolge van de schrapping, door „verjaring" na vier jaar van geldboeten en voorwaardelijke veroordelingen (mits er sprake is van „goed gedrag") en na acht jaar inclusief de straftijd, van onvoorwaardelijke veroordelingen. Bovendien mag de burgemeester geen rekening houden met veroordelingen die hem op andere wijze, dan via het strafblad, bekend zijn. Heeft de burgemeester bezwaren tegen de afgifte, dan moet deze weigering gemotiveerd zijn.

Op deze laatste beslissing zal beroep op de rechter in de woonplaats van de betrokkene mogelijk zijn. De doelvermelding bij aanvrage, aldus spreker, is dus zeer belangrijk. Men zal t.a.v. de sollicitatie van een candidaat-gemeentewerkman bij de stadsreiniging soepeler kunnen zijn dan bij de aanmelding voor een betrekking bij het onderwijs. Het zou volgens spreker voorbarig zijn, nog meer te zeggen over deze materie. De a.s. behandeling van dit ontwerp kan nog vele wijzigingen meebrengen. Hoofdzaak is, dat er een regeling komt. Ook de practijk zal pas het juiste inzicht in de hanteerbaarheid brengen.

Vervolgens gaf de voorzitter het woord aan mejuffrouw mr. dr. J. C. Hudig, kinderrechter te Rotterdam, die sprak over het rapport 1953 van het Nederlands Genootschap tot Reclassering, betreffende de strafrechtelijke behandeling van jeugdige delinquenten (18—24 jaar). Dit rapport bevat de voornaamste wenselijkheden en mogelijkheden ten aanzien van de berechting van jonge volwassenen, zoals de samenstellers deze zien.

MEJ. MR DR J. C. HUDIG SPRAK OVER

Het rapport 1953 van het Nederlandse Genootschap tot Reclassering

betreffende de strafrechtelijke behandeling van jeugdige delinquenten van 18 tot 24 jaar

Volgens het Romeinse recht, en in de Middeleeuwen, was het alleen mogelijk kinderen beneden acht jaar aan de gewone strafrechter te onttrekken. In de loop der jaren (of eeuwen) is hierin geleidelijk verandering gekomen. Kinderen van acht tot achttien jaar zijn niet geholpen met het gewone strafrecht en ook de gemeenschap niet. Wij weten tegenwoordig zeer goed dat straffen, zoals het gewone strafrecht die kent, niet geschikt zijn voor kinderen. Geleidelijk is in de oudste opvattingen verandering gekomen, doch tot 1899 was het nut van dit enigszins verbeterde inzicht illusoir wegens de gebrekkige psychologische kennis.

De eerste speciale kinderrechtbank had de staat Illinois in Noord-Amerika en van daaruit heeft de speciale kinderrechtspraak zich over de wereld verbreid. Over de gehele moderne wereld bestaat nu een speciale wetgeving en rechtspraak voor kinderen, die daarmee dus aan de gewone strafrechter onttrokken zijn. Slechts voor „halsmisdrijven" (bijv. in de meeste staten van Noord-Amerika) wordt soms nog de gewone rechter ingeschakeld. Wij kennen in Nederland deze uitzondering niet. Uit een overzicht, samengesteld namens de „United Nations", blijkt, dat in de meeste landen de grens achttien jaar is. In België is men voornemens van een grensleeftijd van zestien jaar naar achttien jaar over te gaan. In Noorwegen is de grens kortgeleden van vijftien op achttien jaar gekomen. Volgens het Romeinse recht is er slechts beneden de acht jaar nimmer sprake van boos opzet. In Nederland was tot voor vijftig jaar het criterium voor de al of niet toepassing van het gewone strafrecht: het al of niet met „oordeel des onderscheids gehandeld hebben". De bewijsvoering daartoe werd vroeger nogal primitief gevoerd en vijftig jaar geleden zou het twaalfjarig kind, waarvan wij in de kranten gelezen hebben dat het een buurmeisje van het leven had beroofd, ongetwijfeld volgens het normale strafrecht veroordeeld zijn wegens het uit haar gedrag gebleken „oordeel des onderscheids". Dit kan nu niet gebeuren.

Onze ervaring met ernstige misdrijven van kinderen is, dat juist *daar* sprake is van een ernstige storing en dus een klassieke „straf" niet helpt. Kortgeleden is zelfs in een bespreking van een groepje kinderrechters naar voren gekomen, dat het juist de ernstige gevallen zijn, waarvoor, bij de keuze tussen civielrechtelijke ondertoezichtstelling en strafrechtelijke behandeling, de eerste de voorkeur verdiend. Juist daar zijn in de eerste plaats opvoedingsmaatregelen nodig.

Bij kinderen, geheel anders dan bij volwassenen, staat het persoonlijke in het conflict op de voorgrond. De psychologie, aldus spreekster, heeft geleerd, dat het onderscheid tussen misdrijven van volwassenen en kinderen niet louter quantitatief is. De motieven en contra-motieven zijn geheel anders, men denke slechts aan het spelelement dat bij diefstal door kinderen zo'n grote rol speelt, en het stelen uit gebrek

aan liefde. Een kind kan bijv. mee doen aan een inbraak, niet om de verovering van de buit, doch meegesleept door de opwinding en de zucht tot avontuur. Een volwassene is zelfstandig en heeft eigen normen, het kind is afhankelijk van de normen van zijn omgeving. Doch wat is volwassen? vraagt spreekster. Wat bedoelen we daarmee?

Is men dat op 18-jarige leeftijd? Wij gaan er, aldus spreekster, van uit, dat volwassenen eigen normen hebben en dus minder afhankelijk zijn van de omgeving. Het kind doet bepaalde dingen niet of wel, omdat de omgeving dat zo wil. Spreekster illustreerde dit met te wijzen op kinderen die zich thuis goed gedragen en op straat slecht, of bij vader en moeder dingen nalaten, die ze bij de grootouders wel doen. Kinderen kennen veel minder de inleving in de gevoelens van andere (denk aan wrede opmerkingen van kinderen) en uiten zich vaak meedogenloos. Bij een kind is de norm nog niet intern en de wederkerigheid in zijn maatschappelijke verhoudigen moet het zich nog eigen maken.

Bij volwassenen vindt men een veel grotere stabiliteit in reacties. Een kind kan een plotseling wangedrag vertonen, als het ware een kortsluitingsuitbarsting; het heeft zijn gevoelens veel minder onder contrôle. Spreekster vergeleek dit tekort aan contrôle met de lagere prikkelingsdrempel bij een epilepticus. Als de prikkel maar sterk genoeg is, kan ieder tot wandaden komen onder bepaalde omstandigheden. En, afgezien van alle individuele verschillen, zijn kinderen veel ontvankelijker voor prikkels dan volwassenen.

Het spreekt vanzelf, aldus spreekster, dat wanneer er niet alleen een verhoudingsverschil is, doch ook een wezenlijk verschil tussen kinderen volwassenen t.a.v. een strafbare handeling, dat dit ook de noodzaak tot een verschillende behandeling bij de berechting geeft.

De handhaving der rechtsorde eist de oplegging van straffen. Hoe men deze ook noemt, in iedere straf vindt men elementen van vergelding, van afschrikking (speciale en generale preventie) en opvoeding. Dit is nodig. Er zou grote onrust ontstaan indien een misdaad ongestraft blijft. Voor kinderen mag evenwel nimmer het element van afschrikking of voorbeeldstelling de opvoeding schaden (het is zelfs de vraag of dit voor volwassenen niet evenzeer geldt).

Fouten bij de berechting van kinderen hebben veel ernstiger gevolgen dan bij volwassenen. Spreekster illustreerde met een voorbeeld en toonde het grote gevaar van een straf die een kind verbitterd maakt. Bepaalde handelingen kunnen een kind niet zo zwaar aangerekend worden als een volwassene en het is daarom beter te spreken van „behandeling" dan van een bestraffing van kinderen, waarbij natuurlijk de beveiliging van de maatschappij te allen tijde in aanmerking moet worden genomen. Het kinderrecht biedt ruime mogelijkheden tot preventief optreden met ondertoezichtstelling en observatie. Nederland kent een ruime sortering (400) opvoedingsinstellingen. Een voorlichtingsrapport is practisch regel. Deskundigen uit observatiehuizen geven waardevolle adviezen aan de Justitie.

Bij de behandeling door de kinderrechter wordt gestreefd naar individualisatie. Deze specialisatie in het recht ten behoeve van jeugdigen houdt echter op bij 18 jaar. Na die leeftijd blijft alleen de keuze tussen voorwaardelijke en onvoorwaardelijke veroordeling met een achterdeurtje naar opname in een inrichting via de voorwaardelijke veroordeling.

Het komt nog voor, dat de rechter niet weet dat de kinderrechter reeds een heel dossier heeft over een jeugdige beklaagde boven de 18 jaar. Dit is een ongewenste situatie, hoewel volgens spreekster, de laatste tijd hier en daar gegevens worden uitgewisseld. Veel kinderen zijn op 18-jarige leeftijd zeker nog niet volwassen. Ten aanzien van het al of niet volwassen zijn bestaan grote individuele verschillen, ook bij 21-jarigen. Met dit feit voor ogen wil men de groep van 18- tot 24-jarigen nieuwe

mogelijkheden geven. Deze groep, die zo belangrijk is, gemeten naar aantal en naar de invloed, die zij op de samenleving in de toekomst zal hebben, valt bij de berechting tussen de wal en het schip. Daarin hebben de samenstellers van het rapport — de commissie van het Genootschap — verbetering willen brengen.

Ook het wetsontwerp herziening kinderstrafrecht van de zgn. commissie Overwater gaat van deze gedachte uit. Daarin is voorzien in de mogelijkheid een minderjarige boven de 18 jaar naar de kinderrechter te verwijzen als de rechter — de persoonlijkheid van betrokkene in aanmerking nemend — daartoe aanleiding vindt.

De statistiek heeft het antwoord gegeven op een gedeelte der vragen die de commissie zich gesteld heeft.

In 1949 is gebleken, dat ongeveer 24% van de onherroepelijke veroordelingen wegens misdrijven, in de leeftijdsgroep van 18- tot 24-jarigen valt, bij een absoluut cijfer van 6701, en dat onder deze groep, wat de mannen betreft, ± 46% recidivist is, d.w.z. een percentage hoger dan voor het totaal aantal veroordeelden. Deze cijfers stemmen overeen met internationale gegevens. Soms wordt iemand uit deze groep enige malen veroordeeld zonder dat er een rapport is opgemaakt.

Spreekster schetste vervolgens de conclusie, waartoe de rapporterende commissie is gekomen ten aanzien van deze groep van 18- tot 24-jarigen, waarbij de bij het kinderrecht genoemde elementen een rol spelen, naast speciale, die juist deze groep alleen betreffen. De wijze, waarop bijv. de politie zich bemoeit met de jonge delinquent, die voor de eerste maal gepakt is, is zeer belangrijk. Is er sprake bij het eerste onderzoek van dwang en angstaanjaging of wordt er een gesprek van mens tot mens gevoerd? De voorlopige hechtenis, ondergaan met doorgewinterde lieden, kan een funeste invloed hebben. Beter ware dus een aparte observatie-inrichting of althans een speciale afdeling in het Huis van Bewaring voor deze jeugdigen.

Over de voorlopige hechtenis en de invloed daarvan wordt nogal eens lichtvaardig gedacht.

Spreekster was van mening, dat zoveel mogelijk ook een voorlichtingsrapport over de delinquenten uit deze groep moet worden uitgebracht. Het geneesmiddel *kan* echter erger zijn dan de kwaal als 't gaat om kleine vergrijpen. Dan kan nl. het onderzoek naar alle persoonlijke omstandigheden in de omgeving van verdachte schaden, terwijl dat onderzoek de voor verdachte en maatschappij zo zeer gewenste snelle afdoening der zaak vertragen zou.

Mej. Hudig besprak vervolgens het speciale nut in bepaalde gevallen van een psychiatrisch rapport, zo mogelijk uitgebracht door gespecialiseerde districts-psychiaters (waarvan er tot dusverre nog slechts één benoemd is) en de mogelijkheid van een poliklinische observatie, waarbij de verdachte niet gedetineerd is.

De commissie is tot de conclusie gekomen, dat niet de kinderrechter de voor deze groep aangewezen instantie is. Zij stelt zich een samenwerking in teamverband voor tussen officier, rechter en een voor jeugdigen gespecialiseerd raadsman op een speciale jeugdigenzitting. Spreekster motiveerde dit laatste o.m. met te wijzen op de tegenwoordige stijl in de samenwerking tussen officier, rechter en verdediger in kinderzaken.

In enkele gevallen zou de kinderrechter *wel* kunnen worden ingeschakeld, n.l. als het een oude bekende zou betreffen. Bij de behandeling van zaken van 18- tot 24-jarigen zullen de mogelijkheden tot het sluiten der deuren verder moeten gaan dan allen in gevallen met een zedenkwetsend karakter, terwijl aanbevolen wordt de verdachte de zaal uit te zenden als de bespreking van zijn geestvermogens ter tafel komt of als zijn karaktereigenschappen of persoonlijke omstandigheden worden besproken. Spreekster ondersteunde de conclusies van het rapport met een voorbeeld van een 19-jarige recividist, die na een voorgeschiedenis met sterke affectieve ver-

waarlozing in zijn jeugd, telkens tot recidive kwam, gericht tegen iemand in zijn naaste omgeving, tegen wie hij om de een of andere reden rancuneuze gevoelens koesterde, terwijl de misdrijven (het ging om diefstallen) gepleegd werden in perioden van tegenslagen met de daarmee gepaard gaande neerslachtigheid. Door samenwerking met de rechter van instructie en de officier heeft men dit geval de nodige aandacht kunnen geven ten voordele van de betrokken jongeman, met gegronde hoop op een gunstige afloop, waar zeker minder kans op geweest zou zijn, indien deze speciale aandacht achterwege zou zijn gebleven, zoals men bij de huidige organisatie en abrupte scheiding tussen kinderrechter en gewone rechter zou kunnen verwachten.

De strafmogelijkheden voor deze 18- tot 24-jarigen zullen ondertoezichtstelling met de daarin verbonden vastzettingen en plaatsingen moeten inhouden, alsook een ruimere toepassing van de V.I. Ook het welbewust plannen maken met de cliënt acht spreekster zeer belangrijk voor het bereiken van verbetering. Dit laatste stelt nieuwe eisen aan de reclasseringsinstellingen, die de specialisten voor dit werk onder adolescenten en jeugdige volwassenen zullen moeten leveren.

Spreekster besloot met de laatste woorden van het rapport:

„En zo heeft de commissie de kringloop van haar onderzoek volbracht. We hebben de jeugdige delinquent gevolgd in zijn hele strafrechtelijke loop, van het ogenblik, dat hem de vrijheid ontnomen werd door het ingrijpen van politie, totdat hij, na goed doorlopen voorwaardelijke invrijheidstelling, weer als geheel vrij burger in de samenleving werd opgenomen. Wij hebben nagegaan hoe al die bemoeienissen en strafrechtelijke behandelingen het best konden worden verricht om samen te werken tot dat ene doel: de jeugdige, nog niet geheel gevormde en dikwijls niet gelukkig uitgegroeide, persoonlijkheid voor wederaanpassing in de maatschappij geschikt te maken. Dat doel nader te komen was het streven der commissie."

Discussie

Nadat de voorzitter mej. Hudig had bedankt voor haar interessante inleiding, kwamen bij de daarna volgende discussie en vraagstelling de volgende punten naar voren:

1. De wenselijkheid van instructie aan politieambtenaren zowel als aan bewakingspersoneel in zake de behandeling van jeugdigen en de consequenties van incorrect optreden voor de reclasseringskansen.
2. Het feit, dat jeugdigen in de practijk soms drie- à viermaal veroordeeld zouden worden, zonder dat een rapport is uitgebracht.
3. Het nut van preventief werk voor de jeugd en voor de besproken groep 18- tot 24-jarigen.
4. De wenselijkheid van goede voorlichting aan het publiek over de functie van Justitie, strafinrichtingen en reclassering.
5. De vraag of er tegenwoordig nog een taak is voor de Rijksopvoedingsgestichten.
6. De vraag of ambtenaren voor de kinderwetten een taak hebben ten aanzien van de groep der 18 tot 24-jarigen.
7. De vraag of kinderen te allen tijde in een observatiehuis op dezelfde levensbeschouwelijke grondslag als die der ouders moeten worden opgevoed en de vraag of er ook algemene observatiehuizen zijn.
8. De invloed van berechting als jeugdige op de emigratiemogelijkheden en -kansen.
9. De moeilijkheden die ontstaan indien de rechter gedeelten uit het voorlichtingsrapport op de zitting citeert, en de schade die dit kan opleveren voor het vertrouwen dat de cliënt in de reclasseringsambtenaar heeft gekregen. De heer Verwaal die deze vraag stelde lichtte deze toe door te vertellen dat vaak bij een jeugdige verdachte sterke

weerstanden, die bij hem tijdens het politieonderzoek gewekt zijn, door de reclasseringsambtenaar moeten worden overwonnen. Als nu de rechter een bepaald (soms minder gunstig) gedeelte uit het rapport licht en dit voorleest, bestaat er grote kans, dat het gewekte vertrouwen in de reclasseringsambtenaar voorgoed verdwijnt.

10. De moeilijkheid, met het geringe aantal deskundigen dat Nederland telt, de patiënten onder de talloze delinquenten te ontdekken en de aanvullende rol die vrijwilligers in dit opzicht in de reclassering kunnen spelen.
11. De vraag welk verschil er bestaat in de normen voor de rechtstoepassing op kinderen en volwassenen, gezien in het licht van generale en speciale preventie.
12. De vraag of ten aanzien van de plaatsing in een VBS-kamp, wel alle overreding en zachte dwang achterwege gelaten moet worden. Het was de vraagsteller (Hutte) nl. bekend, dat jonge mannen, die aanvankelijk met grote tegenzin naar een kamp gingen, later volkomen positief tegenover deze plaatsing kwamen te staan. Zou men in het geheel niet enige overreding en aandrang toepassen, dan zou men volgens de vragensteller „het paard achter de wagen spannen".

Mej. Hudig behandelde en beantwoordde hierna de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen als volgt:

1. Spr. is het roerend eens met de vraagsteller, dat de politie naast de technische kennis die zij heeft, ook enige sociologische en psychologische scholing dient te ontvangen.
   Spreekster wees hierbij op het nut van gewestelijke specialisten voor jeugdzaken bij de Rijkspolitie; dit zijn vrouwen, die veel kunnen doen om de politie meer gevoel voor de noodzaak tot een speciale aanpak van jeugdigen bij te brengen. Langzaam dringt bij de politie meer besef door voor de noodzaak van sociale deskundigheid. Volgens spreekster ligt hier een belangrijke taak voor hogere politieambtenaren. Ook gevangenisdirecteuren kunnen, door middel van gesprekken en discussies met het gevangenispersoneel, wijzen op de sociale taak die het personeel heeft ten aanzien van de behandeling van jeugdigen.
2. Spreekster is volkomen overtuigd van het nut van voorlichtingsrapporten en meent, evenals de vraagsteller, dat de rechtbank dit nut nimmer mag voorbij zien.
3. Spreekster meent, dat preventieve maatregelen, zoals wij die voor kinderen kennen (MOB, speeltuinen, schooltoezicht, ondertoezichtstelling), in een andere vorm voor de groep van 18- tot 24-jarigen, evenzeer nodig zijn. Het komt immers zo vaak voor dat men een kind op zijn 21ste jaar met bloedend hart moet loslaten. Ook onder deze groep komen mensen voor die door preventieve maatregelen voor geestelijke en zedelijke ondergang behoed kunnen worden.
4. In verband met deze vraag wenste spreekster nog eens de aandacht te vestigen op gemeenplaatsen als: „de tegenwoordige strafinrichtingen lijken wel hotels," die men wel eens uit het publiek hoort. Dergelijke lieden kennen de draagwijdte van onze strafmaatregelen in de verste verte niet. De openbare mening evolueert al in dit opzicht, de pers deed reeds heel veel en kan en zal zeker nog meer doen. Goede voorlichting van het publiek over het hier behandelde onderwerp is van het grootste belang. Er is reeds een film over onze strafinrichtingen. Goede voorlichting is eveneens van belang voor uitbreiding van het aantal werkgevers dat genegen is reclassenten in dienst te nemen.
5. Spreekster meent dat de ROG'n voorzien in een behoefte voor een bepaald soort jongens. Het aantal van deze soort jongens loopt tegenwoordig terug. De inrichtingen te Amersfoort en Doetinchem staan half leeg en men denkt zelfs aan sluiting. Spreekster acht het niet juist dat jongens, die nog niets meegemaakt hebben, daar worden opgenomen.
   Spreekster acht het bovendien bijzonder nuttig bij de inrichtings-opvoeding van jongens ook vrouwen te betrekken. Deze brengen in inrichtingen een voor de opvoeding bijzonder gunstig werkend element binnen. Eveneens acht zij de medewerking van leraren aan de opvoedingsgestichten voor meisjes gunstig.
6. Spreekster acht het niet gewenst ambtenaren voor de kinderwetten te betrekken bij de behandeling van de groep 18- tot 24-jarigen. Zou een kind reeds onder toezicht staan bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd, dan zou deze toezichthouder zo mogelijk moeten aanblijven.

7. Het is merkwaardig dat er in Nederland voor jongens wel algemene observatiehuizen zijn doch voor meisjes alleen inrichtingen op levensbeschouwelijke grondslag.
   Observatie en opvoeding zijn volgens spreekster niet te scheiden, spr. acht het daarom vanzelfsprekend dat voor het kind een observatiehuis van dezelfde levensbeschouwelijke richting als die van de ouders wordt gekozen. Men ziet soms kinderen die opstandig zijn tegen de levensbeschouwing van de ouders. In zulk een geval kan de rechter het wenselijk achten het kind te verwijzen naar een algemene inrichting.
8. Ten aanzien van de beantwoording van deze vraag, verwees spr. allereerst naar hetgeen de voorzitter over het strafreglster heeft gezegd. Het belang van de candidaat-emigrant is evenwel niet het enige. Er zijn meer kanten aan deze zaak. Men zal ook rekening moeten houden met onze verantwoordelijkheid als natie.
9. Ook spreekster kent voorbeelden van schade in de verhouding van de beklaagde tot de ambtenaar die voortgevloeid is uit de hantering van een voorlichtingsrapport door de rechter. Bij berechting van kinderen is het mogelijk ze de zaal uit te sturen als hun geestelijke eigenschappen ter sprake komen. Spreekster merkte nog op, dat er altijd weerstanden bij de delinquenten tegen de reclasseringsambtenaar zullen blijven bestaan. Zij zien hem nu eenmaal vaak als een verlengstuk van de Justitie. Zij hopen soms in hem een advocaat te vinden en het valt dan tegen als dit niet het geval blijkt te zijn. Reclasseringsambtenaren zullen hiermee volgens spr. voortdurend rekening moeten houden.
10. Er is volgens spr. een geweldig tekort aan deskundig inrichtingspersoneel en deskundige toezichthouders. We moeten ons echter niet laten weerhouden het werk te doen omdat de outillage nog niet perfect is.
    Juist door het vooraf maken van nieuwe bepalingen stimuleert men de groei van het apparaat.
    Spr. meent dat men moet zoeken naar een juist evenwicht tussen extensieve en intensieve werkuitvoering. Het is volgens spr. de vraag of het zin heeft als men enkele gelukkigen zeer goed helpt en de rest aan hun lot overlaat. Men hoort de klacht die in deze vraagstelling opgesloten ligt ook vaak t.a.v. MOB's.
11. In de vonnissen t.a.v. jeugdigen zowel als volwassenen, vindt men elementen van generale en speciale preventie. Spr. verwees naar haar stelling (zie inleiding), dat nooit het individu (en zeker niet een kind) schade mag lijden door de aspecten van de generale preventie. Niet voor niets is de Justitie o.m. gesymboliseerd met een weegschaal. Er moeten zóveel zaken overwogen en afgewogen worden, dat het spr. wil voorkomen dat deze justitiële weegschaal wel 5 of 6 schalen heeft.
12. Inderdaad acht spreekster het juist dat wij ons in de behandeling van reclasseringscliënten niet al te zeer moeten laten overmeesteren door case-work-extremisme Het case-work is ten dele een reactie op te veel dwang. De zitting komt niet altijd op het psychologische moment en dan zegt inderdaad een beklaagde „neen" nadat hij reeds tegen de reclasseringsambtenaar toegestemd heeft tot plaatsing in een VBS-kamp.

Vergadering van Zaterdagavond

De voorzitter richtte zich na de vragenbeantwoording door mej. Hudig tot de vergadering en wees erop dat het vraagstuk dat in het besproken rapport wordt behandeld voor ons van speciaal belang is. Er is reeds een tendens te bespeuren tot specialisatie van toezichthouders bij het Genootschap.

Te zijner tijd, als in Humanitas een aantal mensen met toezichthouderservaring is gevormd, zal het aanbeveling verdienen onder hen te zoeken naar speciale toezichthouders voor jeugdigen. De gegeven cijfers spreken voor zich zelf.

Er ontstond vervolgens een zeer levendige discussie over de emigratiemogelijkheden van ex-delinquenten. Hierbij werden enige gevallen genoemd waaruit bleek,

dat de gang van zaken, ondanks enige verbetering, toch nog als onrechtvaardig gevoeld wordt. Indien bijv. een gezin van 8 personen wil emigreren en één jeugdig familielid heeft een niet geheel blanco strafregister, dan kan dit gezin vaak niet vertrekken.

De strakke emigratiebeperkingen met betrekking tot het strafregister zijn iets verzacht. Tegenwoordig gaan vertrouwensmannen met de buitenlandse emigratie-ambtenaren praten om onrechtvaardige beslissingen zo mogelijk te vermijden. Men is evenwel algemeen van mening, dat de beoordeling van het strafregister met betrekking tot emigratie aan de Nederlandse autoriteiten moest voorbehouden blijven. De voorzitter deelde mee, dat toen de Nederlandse regering moest toegeven aan de wens van de buitenlandse emigratiediensten, men onmiddellijk besloot alle „maatregelen" van het strafregister te schrappen. Over kinderen van a.s. emigranten is eveneens overleg mogelijk.

De heer Hutte merkte op, dat hij gaarne zou zien, dat de voorwaardelijke straf niet op het strafregister zou komen, doch pas wanneer, door niet nakoming der voorwaarden, de straf ten uitvoer zou worden gelegd. De onvoorwaardelijke straf krijgt hier een ernstige (preventief werkende) consequentie erbij, n.l. die der vermelding op het strafregister.

De voorzitter merkte op dat het strafregister voor de rechter *wel* volledig moet zijn en dus ook de voorwaardelijke straffen zal moeten bevatten. Het voornaamste is dat het geheim van het strafregister hersteld wordt.

Hierna werden nog een aantal practijkgevallen besproken, die hoofdzakelijk neerkwamen op de techniek van de hulpverlening aan a.s. emigranten die met de vaak onrechtvaardige handicap zitten van een zeer oude en niet altijd belangrijke aantekening op het strafregister van een der gezinsleden.

De vragen die vervolgens vanuit de vergadering aan de sectiebestuursleden gesteld en de opmerkingen die gemaakt werden kwamen op het volgende neer:

1. Verandert de samenwerking ten behoeve van de berechting van 18- tot 24-jarigen, zoals die in het door mej. Hudig besproken rapport wordt voorgesteld, niet het gehele karakter van de rechtspraak?
2. Acht u het grote percentage onder de gestraften van mannen onder 24 jaar, een tijdelijk verschijnsel?
3. De moeilijkheden, die de trage gang van zaken bij de hulpverlening door de gemeentelijke sociale diensten bij het reclasseren na ontslag met zich meebrengt.

Zonder vermelding van de vaak uitvoerige discussies over deze onderwerpen, luidde de beantwoording door de voorzitter aldus:

1. Principieel is dit inderdaad een bijzonder grote verandering. In de praktijk blijkt echter het verschil lang niet zo groot te zijn. In de normale rechtspraak is namelijk geleidelijk in de practijk heel wat veranderd. De officier is tegenwoordig niet meer uitsluitend op de generale preventie alleen geconcentreerd. In de krantenverslagen merkt men dit niet zo direct. Het O.M. zou men tegenwoordig meer „reclasseringsgezind" kunnen noemen, terwijl de verdediger vaak objectiever staat tegenover de maatregelen waarmee, op de lange duur en met speciale straffen, zijn cliënt het beste gediend is. Spreker meent evenwel dat het rapport van de commissie, dat heden besproken is, bij een eventuele behandeling door politici, wel degelijk tegenstand zal ondervinden van de oudere juristen onder hen.
2. Het grote aantal mannelijke jeugdigen onder de delinquenten is inderdaad een permanent verschijnsel te achten. De curve die de leeftijdsopbouw van vrouwelijke veroordeelden weergeeft loopt veel geleidelijker.
3. De voorzitter deelde mee, dat in Amsterdam, na verzoek daartoe door een reclasseringsinstelling, een ambtenaar van de Sociale Dienst in de gelegenheid wordt gesteld 14 dagen voor het a.s. ontslag uit de gevangenis, een rapport op te maken ten behoeve van een eventuele steunverlening na het ontslag. Spr. acht het een reclasseringsbelang te zorgen voor tijdige verlening van sociale bijstand.

Vergadering van Zondagochtend

De voorzitter heette allereerst dr. N. Muller, algemeen secretaris van het Genootschap, welkom. Het werd op hoge prijs gesteld, dat de heer Muller deze Zondagochtendvergadering, die hoofdzakelijk aan nuchtere besprekingen over de werkuitvoering gewijd zal zijn, wilde bijwonen.

F. E. HUTTE VROEG VERVOLGENS

„Hoe leren we vliegen?"

De vergelijking van de heer Hutte van onze jongste sectie met de vogelwereld in het prille voorjaar bleek op meer dan één punt op te gaan. Het koekoeksjong en de roofvogels kwamen er ook aan te pas (à bon entendeur . . .)

Het antwoord dat wij, u en ik, aldus de heer Hutte, op de vraag: — Wat willen wij — geven, luidt natuurlijk in eerste instantie: Maatschappelijk Werk van de beste orde, verricht door personen die besef hebben van de eisen, die kwaliteitswerk aan de vrijwillige reclasseringsmedewerker stelt.

Ieder verwezenlijkt dit op eigen wijze en volgens eigen geaardheid. Weliswaar speelt de kwaliteit van de betrokken medewerker een grote rol, maar, aldus spreker, laten we waken voor *te* strenge selectie waardoor we kind en waswater weggooien.

Het gaat om grote belangen en we moeten ons realiseren dat we aan het begin van onze ontwikkeling staan, en dat is een positie van waaruit we, ondanks onvolkomenheden, nog zeer veel kunnen en moeten tot stand brengen. De wijze waarop deze groei zich zal voltrekken moeten we rustig aan de toekomst overlaten.

Komend, na deze inleiding, tot de precisering van wat wij als reclasseringsmedewerkers eigenlijk willen, zei spreker dat hij daarin uiteraard niet al te concreet kon zijn, maar dat hij wel een aantal practische problemen, die op aanpak liggen te wachten, en een aantal uitgangspunten kon opnoemen.

Dat is, allereerst, de wijze waarop de samenwerking met het bij uitstek deskundige Genootschap, waaraan Humanitas loyaal medewerking heeft toegezegd, zal verlopen.

Deze samenwerking heeft twee aspecten. Ten eerste, de verantwoordelijkheid voor het technische reclasseringswerk. Deze ligt ten enen male bij het Genootschap.

Ten tweede, klimaat en sfeer, waarin gewerkt wordt en de persoonlijkheid van de vrijwillige medewerkers. Hiervoor heeft Humanitas de verantwoording. Het is voor onze bestuurders, sectieleden en medewerkers bijzonder belangrijk deze beide aspecten in het oog te houden bij het *gezamenlijk* overleg over de vraag wie in deze samenwerking een rol moeten spelen.

In de meeste Humanitas-afdelingen heeft tot nu toe de sectie zich beperkt tot het noemen van namen aan het Genootschap. Slechts één sectiebestuur speelde een meer actieve en stimulerende rol. Spreker zal alles doen om aan te moedigen dat de plaatselijke afdelingen van het Genootschap wat meer van zich laten horen aan de diverse afdelingen van Humanitas, nadat de naam van een canditaat-toezichthouder is opgegeven door de sectie reclassering. Gelukkig is een zeer duidelijke taakafbakening mogelijk; dus een goede uitwisseling van gegevens, die spreker een

der eerste voorwaarden voor de samenwerking acht, zal geen moeilijkheden opleveren.

Spreker stelde voor om als regel éénmaal in de drie maanden een plaatselijke bijeenkomst te beleggen met de leiding van de sectie reclassering en de ambtenaar van het Genootschap ter plaatse, met als onderwerp de deelname van Humanitas aan het reclasseringswerk.

Spreker legde extra de nadruk op de noodzaak om vooral eerlijk tegenover delicate selectie-problemen te staan. Eerlijk in de zin van objectief tegenover de keuze van de juiste man op de juiste plaats. Ook moet ons duidelijk zijn dat de rol die de sectie zal spelen nog niet in alle details vaststaat. Spreker acht het vanzelfsprekend, dat de plaatselijke sectie in eigen kring bijeenkomt, zo vaak als plaatselijk gewenst wordt geacht. Wel verzocht spreker geen vergadering te beleggen in de maand waarin het Genootschap met zijn medewerkers bijeenkomt, en waar dus de medewerkers uit Humanitas-kring eveneens toe uitgenodigd worden.

De vrijwillige medewerker die gekozen is heeft over zijn „pupil" zo nodig regelmatig contact met de ambtenaar. Dit contact, dat men het beste „teamwork" zal kunnen noemen, speelt uiteraard in de Humanitas-vergaderingen geen rol. Daarnaast zullen toch nog veel andere zaken te bespreken overblijven en u voelt wel, aldus spreker, dat het van de zijde van het Genootschap als zeer belangrijk wordt beoordeeld *wie* de sectieleider is. Er moet n.l. in een goed werkende sectie een gesprekleider zijn. We zullen met elkaar moeten bezien waar we deze belangrijke figuur kunnen vinden en op welke wijze zijn taak moet worden uitgestippeld.

We hebben dus ter plaatse als eerste deskundige de Genootschapsambtenaar en spreker weet dat deze ambtenaren allen de Humanitas-medewerking zeer goed gezind zijn, ook in zeer kleine plaatsen. Zelfs in plaatsen waar geen afdeling van Humanitas is, kan veilig een sectie reclassering opgericht worden, omdat deze Genootschapsambtenaar altijd bij de hand is voor de nodige technische bijstand. Even belangrijk als de samenwerking met ambtenaar en Genootschap, is de mogelijkheid voor de medewerkers om zich in vertrouwde Humanitas-kring te kunnen uitspreken over diverse problemen. Dit is de taak van de sectieleider met zijn naaste medewerkers. Als deze componenten van de taak goed worden uitgevoerd, zal Humanitas op meest *hoogstaande* wijze de Genootschap-activiteit bevoordelen.

Spreker wenst te bevorderen dat medewerkers eerst aan het Genootschap worden overgedragen, als zij reeds iets van het werk en de problemen afweten. Zonder dit nu direct scholing te willen noemen, mag spreker dit tot zijn taak rekenen. De bijeenkomsten worden tegenwoordig trouw bezocht en bijv. de groep in Den Haag toont intense belangstelling. Een tweede groep is in het Gooi gevormd en een derde in Zeist—Driebergen.

Spreker eindigde met enkele citaten uit zijn eerste verslag aan de sectie reclassering op 1 Juni 1954, waarin de stand van zaken in de diverse afdelingen wordt beschreven.

Na de uiteenzetting van de heer Hutte, kondigde de voorzitter aan, dat de sectiebestuursleden gaarne alle mogelijke vragen uit de vergadering zouden willen beantwoorden en tevens over alle ter sprake gebrachte organisatorische onderwerpen zouden willen discussiëren.

De vergadering kreeg hierna beurtelings het karakter van een forum en van een opgewekt gesprek. Wat de conferentiebezoekers, na de technische inhoud van vraag, antwoord en gesprek zal bijblijven, is de ongedwongen en aangename leiding van de voorzitter, die schijnbaar zonder moeite de richting bleef aangeven en de zin voor humor van onze reclasseringsmedewerkers, dit tot uiting kwam in beeldspraak, waarin afwisselend de kruiwagen en de liefde met veel succes, ter illustrering, verduidelijking en staving van het gesprokene, gehanteerd werden.

Vraag en antwoord

Het gevraagde en besprokene wordt, in de hiervolgende puntsgewijze opsomming, samengevat:

1. Instemming met de benoeming van de heer Hutte bij Humanitas, doch erkenning van het probleem dat daarmede Leiden een ter plaatse goed bekend en gewaardeerd reclasseringsambtenaar kwijt raakte en de vraag (eigenlijk gericht tot het Genootschap) hoe het staat met de vervanging van deze post in Leiden.
2. Het verzoek om meerdere scholing van de vrijwillige medewerkers.
3. Een verzoek te overwegen om plaatsruimte in een blad als „Mens en Wereld" te vragen voor een artikel dat werving van vrijwillige medewerkers ten doel heeft.
4. Een advies van deskundige zijde om eerst veel potentiële medewerkers te werven en daarna de voor reclasseringwerk geschikten te selecteren, omdat in Humanistas-verband voor hen die niet in de eerste plaats voor de reclassering geschikt zullen zijn, al naar aard en aanleg, een taak in een andere sectie, zoals in de kinderbescherming, algemeen maatschappelijke zorg, bejaardenzorg of gezinsverzorging kan gevonden worden. Een niet op een speciale taak gerichte werving heeft i.v.m. de opzet van onze vereniging geen enkel bezwaar.
5. De vraag of wij onze medewerkers vóór de werkaanvaarding streng moeten selecteren of dat wij de selectie kunnen voortzetten gedurende het optreden als toezichthouder door middel van supervisie, met als consequentie hier en daar enige teleurstelling bij het werk zelve, en als voordeel de successen van „natuurtalenten".
6. De vraag hoe de verhouding tussen Humanistisch Verbond en Humanitas is, vooral met het oog op de recrutering van medewerkers.
7. De houding tegenover consultatiebureau's voor alcoholisme.
8. De vraag waarom aan het vandaag besproken rapport niet eerder in Humanitas-kring bekendheid gegeven is.
9. De mogelijkheden tot regionale sectiebijeenkomsten van de secties kinderbescherming en reclassering te zamen en in het algemeen de mogelijkheid tot bespreking van de jeugdmoeilijkheden die dit weekend ter tafel kwamen.

De voorzitter met de gezamenlijke sectiebestuursleden beantwoordden deze vragen en opmerkingen als volgt:

1. De vervanging van de reclasseringsambtenaar in Leiden is in behandeling (zie verderop een mededeling van de heer Muller van het Genootschap). Momenteel wordt de functie volledig waargenomen (aldus: P. E. Hutte).
2. Na de werving is scholing het belangrijkst programmapunt voor de plaatselijke sectie. De voorlopige vorming in onze kring zal leiden tot het voordragen van medewerkers die reeds enig vertrouwen genieten. De eigenlijke scholing zal daarna pas komen, met de wisselwerking tussen practijk en theoretische vorming. Het kenrprobleem is de juiste man te vinden die de eerste vorming, welke de voordracht aan het genootschap voorafgaat, ter hand kan nemen.
3. De heer Hutte merkte t.a.v. dit punt op, dat hij de ervaring had, dat men met stukjes in tijdschriften wat voorzichtig moet zijn, indien werving van medewerkers het doel is. Spr. meent dat de aantrekking via persoonlijke contacten meer perspectief biedt op betrouwbare medewerkers. Natuurlijk moeten we niet nalaten in de kring van het H.V. van ons te laten horen, doch hoofdzakelijk door middel van algemeen informatieve artikelen. Wat de afdeling Amsterdam betreft, ligt er een plan gereed om in alle wijkdelen in eigen kring medewerkers te zoeken.

4-5 Advies en vraag sluiten op elkaar aan.

De voorzitter meent dat we beide methoden tot verkrijging van de juiste medewerkers moeten combineren. Als men met een groepje nieuwelingen begint, ziet men meestal spoedig een aantal direct geschikten en enkele ongeschikten. Van de tussengroep evenwel kan de geschiktheid alleen in de practijk blijken. Dat kan niet anders. De heer Hutte ging met deze opvatting accoord. Hij waarschuwde tevens voor het afschrikken

van goede krachten door het werk als zeer moeilijk af te schilderen. In twijfelgevallen kan altijd een gesprek van betrokkene met een bevriende psychiater worden gearrangeerd om tot een beslissing te komen.

De heer Van Geuns wees op de mogelijkheid van specialisatie van medewerkers. Er zijn zware en lichte gevallen die bovendien kunnen worden verdeeld in gevallen met sociale, psychologische, gezins- of andere moeilijkheden. De op speciale gevallen gerichte keuze-voorbereiding is nu juist de taak van de deskundige leider.

De heer Kooy uit Rotterdam vertelde iets van zijn eigen ervaringen toen hij zelf voor de beslissing stond al of niet als medewerker op te treden. Spr. was, na 14 dagen bedenktijd, begonnen en kwam tot de slotsom dat dit werk, dat een grote verantwoordelijkheid inhoudt, niet via een cursus of scholing geleerd kan worden.

Vóór alles is zelfkennis en ervaring nodig; enige sociale en psychologische kennis kan daarbij van groot nut zijn. Spr. meent dat scholing gedurende het werk in hoofdzaak in practijkbijeenkomsten in **Genootschapsverband** moet geschieden en waarschuwde tegen te veel scholingsinitiatief in Humanitas-verband.

De heer Hutte antwoordde hierop dat hij het ten dele met de heer Kooy eens was, en ten dele niet. Het boeit de medewerkers bijzonder, eens een goed gesprek met elkaar te hebben en dat kan niet in een grote groep. Indien ook het Genootschap besprekingen zou houden in kleine groepjes, dan zou er inderdaad voor Humanitas niet zoveel werk zijn op dit terrein.

Is dit laatste niet het geval, dan voorzien groepsbesprekingen in Humanitas-verband beslist in een behoefte. Het is echter essentieel dat deze soort discussiegroepen klein zijn. Ieder heeft een eigen gedachtenwereld en het kost reeds moeite met vijf man „gericht" te kunnen werken.

Ook de voorzitter achtte inleidende informele besprekingen nodig, vooral met het oog op bezinning op de humanistische levenshouding. We zijn in deze tijd immers aan het zoeken naar de juiste vorm.

De heer Kooy meende ten slotte dat de secties van Humanitas hoofdzakelijk en in de eerste plaats het probleem van het tekort aan toezichthouders moeten aanpakken.

6. Formeel zijn Humanitas en het Humanistisch Verbond onafhankelijk van elkaar en ook onafhankelijk van elkaar ontstaan. Er zijn wel veel personele betrekkingen. Het H.V. heeft de geestelijke verzorging als taak, doch dat staat geheel los van reclassering en celbezoek. Wij moeten als celbezoekers weten waar het maatschappelijk werk ophoudt en de geestelijke verzorging begint.
7. Wij zijn nog niet toe aan het bepalen van onze houding tegenover instellingen als in deze vraag genoemd. Wij heben voorlopig onze handen vol met het organiseren van onze samenwerking met het Genootschap.
8. Het rapport is in kleine kring van het Genootschap besproken. Er zijn niet veel exemplaren voorradig. (Er konden op de vergadering enkele exemplaren uitgereikt worden). Het rapport kan zeer zeker het onderwerp zijn van een regionale- of sectiebijeenkomst.
9. De voorzitter wenste m.b.t. de in deze vraag besloten suggestie niet verder te gaan dan de plaatselijke secties reclassering en kinderbescherming in overweging te geven gezamenlijk conferenties te houden. Van de zijde van de afd. Rotterdam (Pynacker) werd met nadruk opgemerkt dat men zich daar ter plaatse allereerst tot het werk en de werving wenst te bepalen. En pas als dit bevredigend is verzorgd wenst men aan regionale bijeenkomsten te denken.

De heer Stokvis meende te moeten waarschuwen tegen het te veel combineren van de secties reclassering en kinderbescherming. De reclassering in Humanitas moet, volgens spr., nodig eens geheel zelfstandig worden.

Gesprek

Buiten de sfeer van vraag, antwoord en discussie werden in deze vergadering nog een aantal mededelingen gedaan, waarvan vermelding van belang is.

Vele conferentiebezoekers gaven uiting aan hun grote voldoening over de tot stand gekomen samenwerking met het Genootschap.

De heer Colpa bracht een aantal practische moeilijkheden in het werk ter sprake.

Humanistische geestelijke verzorging, aldus de heer Colpa, is nog een zaak van de verre toekomst. Het is spr. als celbezoeker gebleken dat er grote behoefte is aan niet-kerkelijke geestelijke verzorging en het gesprek in de cel komt herhaaldelijk op dit onderwerp terecht.

Vele cliënten vragen om humanistische lectuur. Spr. verzocht eenmaal het H.V. om, via de directeur van de gevangenis, lectuur te zenden. Later werd vernomen dat deze lectuurzending niet bij de gevangenen, die erom hadden verzocht, terecht was gekomen. In een ander geval werd lectuur van het Humanistisch Verbond, die via de directeur van een gevangenis werd gezonden, per omgaande geretourneerd met de mededeling dat verstrekking van deze lectuur nog niet toegestaan was. Er blijkt, ook in gevallen waarin voorschriften dit niet direct verbieden, weerstand te bestaan tegen het verstrekken van humanistische lectuur aan gevangenen. Spreker meent dat tegen deze gang van zaken geprotesteerd moet worden. Bepaalde gevangenen krijgen in deze omstandigheden „stenen noch brood".

De voorzitter was het volkomen met de critiek die in deze klacht besloten ligt eens, doch meent, nu de zaak der humanistische geestelijke verzorging in beweging is gekomen, dat wij de resultaten eerst moeten afwachten. Het is ten slotte een zaak die allereerst het H.V. raakt en waarbij de reclassering zijdelings betrokken is.

Spr. acht het evenwel juist, dat telkens weder gewezen wordt op de noodzaak tot ontplooiing der humanistische geestelijke verzorging. Men moet dit evenwel van de zijde der reclassering als een secundaire taak beschouwen.

De heer Hutte schetste vervolgens in het kort hoe het kaderorgaan „Humanitas" dienstbaar zal worden gemaakt aan de voorlichting bij het reclasseringswerk. Er zal naast een reclasseringshoofdartikel, telkenmale een stuk practijkervaring worden besproken, met daarnaast een overzichtje van artikelen in verschillende bladen, die voor de vrijwillige medewerkers van belang kunnen zijn. Helaas was het eerste nummer in deze geest nog niet van de pers op het tijdstip van deze conferentie, zodat spr. het nog niet kan tonen. Het sectiebestuur zal evenwel gaarne de reactie op onze voorlichtingsstijl, van de lezers-medewerkers vernemen.

Tot slot voerde dr. N. Muller, algemeen secretaris van het Genootschap het woord, die zijn voldoening uitsprak over de geest die hem op deze vergadering gebleken was. Spr. kan aan de beeldspraak die vandaag te beluisteren was geweest, nog wel het een en ander toevoegen. Iets van: een gelukkige verbintenis, een kraamkamer en een voorspoedige geboorte!

Een geruststellend woord aan mevr. Braggaar uit Leiden wilde spreker niet achterwege laten met betrekking tot de vervanging van de heer Hutte. Het Genootschap is bezig hier voor te zorgen.

Het deed spr. goed aan de bestuurstafel, zowel als in de zaal, bekende gezichten uit Genootschapskring te zien.

Dit illustreert hoe wij „gescheiden" zowel als „gezamenlijk" aan de reclassering werken. Met de tot stand gekomen samenwerking geeft het genootschap aan humanisten als groep de gelegenheid mede te werken aan de reclassering van buitenkerkelijke reclassenten, terwijl de toewijding en de techniek van de uitvoering gezamenlijk zijn. Spr. wees op de wijze woorden die hij van de afgevaardigde uit Rotterdam had gehoord.

Dit bracht spreker tot het inzicht dat niets een voorspoedige samenwerking in de weg staat. Wij kunnen, aldus eindigde spreker, veilig onze verhouding voortzetten. Zij is „geboren" en zal tevens nog „gemaakt" worden.

De voorzitter dankte tot slot de heer Muller ten zeerste voor deze woorden en sloot het reclasseringsgedeelte van deze laatste conferentiedag.

De heer Beuke, directeur van het Kinderhuis „Ellinchem" bereidde daarna de bezoekers voor op een excursie naar dit tehuis met een kort praatje over het huis, de bewoners en de problemen die de combinatie van deze beide voor de leiding oplevert. De excursie die volgde was een succes.

Uw verslaggever, die het huis reeds enige malen mocht bezoeken, heeft zich daarbij met grote vreugde overgegeven aan de bezichtiging van het klein- en pluimvee, waarmee het paedagogisch bouquet van ons kinderhuis kortelings verrijkt werd.

v. Sch.

Het leven door een reclasseringsbril

PRAKTIJKERVARINGEN

VAN EEN RECLASSERINGSAMBTENAAR

2

Nog in de sfeer van de Mei-dagen zou ik als tweede geval graag opnieuw de geschiedenis van een oud-illegaal ter bespreking willen voorleggen. Tussen twee haakjes, het zou de moeite waard zijn vanuit reclasseringsoogpunt een aparte bespreking te wijden aan de problematiek van de verzetsstrijder, die na de bevrijding delinquent werd, de diepere oorzaken van zijn deraillement na te gaan, etc., maar daartoe ontbreekt hier de plaatsruimte.

En nu dan het concrete geval H., die toen de oorlog uitbrak, 16 jaar was, een gewone jongen uit een gewoon arbeidersgezin, althans dat leek zo. De oorlog vorderde en H. kwam op 19-jarige leeftijd terecht in een illegale groep. Zijn entrée was een „toevalligheid"; opgevallen door zijn anti-Duitse houding, zijn branie en behendigheid was het contact spoedig gelegd. H. kreeg al gauw de bijnaam van „de roekeloze"; hij was degene die gevaarlijke opdrachten uitvoerde, een jongen met niet al te veel „brains", maar met een enorme dosis moed en bravour, die onder bezielende leiding alles aandurfde. De romantiek ontbrak niet: hij verliefde zich op een koerierster en ten slotte moesten ze hals over kop trouwen.

H. heeft de bezetting wonder boven wonder zonder lichamelijk letsel overleefd. De bevrijding bracht ook hem veel desillusies. Hij was nu weer de gewone jongen, die mede door zijn gebrekkige opleiding min of meer met lege handen stond, geen vak kende en moest gaan werken als los arbeider. Er waren relaties die H. wilden helpen, maar meestal bleef het bij vage beloften of hielp men hem niet werkelijk en overwogen. In zijn huwelijk bleek nu ook het grote verschil tussen hem en zijn vrouw, die hem in ontwikkeling verre de baas was. Conflicten in en buiten het gezin bleven niet uit en H. wendde zich teleurgesteld tot oude vrienden uit de oorlog, helaas niet de besten, die hem nog altijd bewierookten en tracteerden, hem echter niet wezenlijk hielpen. H. stond met zijn ene been in zijn „roemrijk verleden", met zijn andere been in de realiteit van vandaag die hij niet aankon. Er kwamen schulden, zijn vrouw kreeg psychische inzinkingen en H. vluchtte in het misdrijf: na enkele kleine onregelmatigheden een belangrijke diefstal ten nadele van zijn werkgever. Bij een onderzoek bleek, dat het ouderlijk gezin van H. hem

weinig aan geestelijke waarden en moreel besef had meegegeven; dat H. in het verzet een sterke kameraadschap en een zeker houvast gevonden had, maar dat hij toch vooral uit geldingsdrang en avontuurzucht zulke belangrijke prestaties had kunnen leveren. Na de bevrijding aangewezen op eigen verantwoordelijkheid, bracht hij er weinig of niets van terecht. Aan zijn huwelijk ontbrak de hechte basis, al bleef er een wederzijds gevoel van verbondenheid bestaan.

Hoe deze man te reclasseren? Wij hadden lange tijd een goed contact met H. en zijn vrouw. Onze bemoeiingen strekten zich uit tot hulp bij huiswerk, het geven van adviezen bij het zoeken van een werkkring, het doorpraten van moeilijkheden met zijn vrouw en haar familie, enz. H. was van goede wil, maar viel steeds weer terug in de houding van: „ik presteer toch niets, iedereen laat me in de steek", e.d. Een ontmoeting met verkeerde vrienden, moeilijkheden thuis of op het werk, waren voldoende om een nieuwe inzinking te veroorzaken. Het tekort aan leiding en gebondenheid in zijn jeugd ging zich wreken.

De reclassering van H. zal stellig een weg van vallen en opstaan worden, veel tijd, geduld en toewijding vragen. Het is de moeite van het proberen waard, maar kunnen wij die steeds opbrengen, teleurstelling dragen en de werkelijkheid onder ogen zien?

v. d. S.

Uit andere tijdschriften

Het Belgische strafrechtelijke tijdschrift de Revue de Droit pénal et de Criminologie van Mei 1954 bevat een aantal rapporten (prae-adviezen) voor de op 18 en 19 Juni van dit jaar gehouden Frans-Belgisch-Luxemburgse bijeenkomst van strafrechtbeoefenaars. Deze prae-adviezen handelen over het vraagstuk van de **rehabilitatie,** d.w.z. het wegnemen van alle gevolgen van een veroordeling na verloop van zekere tijd. Dit belangrijke instituut, hetwelk in het Nederlandse recht nimmer voet heeft kunnen krijgen, heeft blijkens de historische beschouwing van prof. Vouin uit Poitiers reeds een respectabele voorgeschiedenis. Het blijkt nl. al bekend te zijn geweest in het Romeinse recht en het wordt genoemd in een Criminele Ordonnantie van het jaar 1670, een der oudste geschreven rechtsbronnen voor het Franse strafrecht. Eertijds was de verleniging van rehabilitatie (in principe een rechtshandeling na, vaak zelfs lang na het ondergaan van de straf) een recht van de souvereine Vorst, dat niet duidelijk was onderscheiden van het instituut der gratie thans: kwijtschelding van de straf zelf). Sedert de Code Pénal van het jaar 1791 is de rehabilitatie in Frankrijk een wettelijk vastgelegd rechtsinstituut, hetwelk tegen het eind van de 19e eeuw de vorm heeft gevonden, welke in hoofdtrekken thans nog van kracht is.

Waar Frankrijk het meest uitgewerkte systeem heeft, willen wij — met voorbijgaan van het Belgische en Luxemburgse stelsel — de voornaamste punten daarvan weergeven, welke ontleend worden aan het prae-advies van Maurice Patin, raadsheer in het Franse hoogste gerechtshof.

Men kent **wettelijke** en **rechterlijke** rehabilitatie. De wettelijke strekt het verste en houdt in, dat een veroordeling na bepaalde tijd, mits dezelfde persoon intussen niet opnieuw gestraft werd, geheel geschrapt wordt en verdwijnt uit het te zijnen name bijgehouden strafregister. De termijnen zijn echter zeer lang, nl. voor geldboeten en voorwaardelijke straffen 5 jaar, voor vrijheidsstraffen beneden zes maanden: 10 jaar, voor straffen tussen zes maanden en twee jaar: 15 jaar en voor langere tijdelijke gevangenisstraffen 20 jaar, telkens te rekenen ná de duur van de straf zelf. Heeft deze wettelijke rehabilitatie dus wellicht belang als richtlijn voor de rechter, dat deze na zo lange tijd geen rekening meer mag houden met vroegere recidive, voor de reclassering — het kunnen tonen van een schoon strafblad bij sollicitatie, emigratie e.d. — is zij vrijwel zonder betekenis. Als

men bij een straf beneden de zes maanden reeds tien jaar moet wachten, eer de zwarte vlek uitgewist wordt, dan is het voor de meesten te laat.

Daarnaast is er dan echter nog de rechterlijke rehabilitatie. In Frankrijk kan ieder bij de bevoegde instanties zijn strafblad opvragen, als hij dat bijv. bij sollicitatie nodig heeft. Het schijnt dan ook gewoonte te zijn, dat grote werkgevers enz. overlegging daarvan verlangen. Het exemplaar voor de belanghebbende noemt men bulletin no. 3 (no. 1 is het origineel, dat bewaard wordt in de centrale kartotheek, no. 2 het afschrift voor de Justitie). Op dit bulletin no. 3 nu worden geldboeten niet vermeld en ieder heeft het recht om 3 jaar (bij zware misdrijven 5 jaar) na het onherroepelijk worden of ondergaan van de laatste straf — mits intussen niet opnieuw veroordeeld — aan de rechter die de straf oplegde, rehabilitatie te vragen. Wordt deze toegekend, dan betekent dit, dat de straf op bulletin no. 3 niet meer vermeld wordt.

Anders dan bij de wettelijke rehabilitatie geldt bij de rechterlijke als eis: goed gedrag in de verlopen jaren. Waar nu Frankrijk geen reclasseringsorganisatie kent als wij in ons land hebben, betekent dit, dat zo'n aanvraag om rehabilitatie een politie-onderzoek met zich brengt. Begrijpelijkerwijze schrikt zulks velen af. Als men zich 3 of 5 jaar werkelijk goed heeft gedragen, en nu bijv. wil solliciteren bij rijk of gemeente, is een onderzoek door de politie bij werkgevers, buren e.d. een middel, dat vaak erger zal blijken te zijn dan de kwaal: het strafblad zuiveren. Van de rechterlijke rehabilitatie wordt dan ook weinig gebruik gemaakt en men bezint zich in Frankrijk op middelen, om het stelsel te verbeteren.

Wij meenden goed te doen, op het instituut van de rehabilitatie, hetwelk in vele landen bekend is en toch een zekere voldoening geeft, nog eens de aandacht te vestigen. Een betere regeling van ons nationale, bijna beruchte Bewijs van goed gedrag zou ons wellicht minnder doen verlangen naar invoering van zoiets als rehabilitatie dan wij thans doen, maar het verdient toch ten minste overweging. Waar wij in Nederland wél een goede sociale voorlichtingsdienst van reclasseringswege bezitten, zou een der elders gebleken bezwaren in ieder geval veel minder behoeven te tellen.

B. VAN DER WAERDEN

Al lezend trok onze aandacht

Maandblad voor Berechting en Reclassering, Mei en Juni 1954

Voor wat het Mei-nummer betreft zou ik willen volstaan met te verwijzen naar het artikel over de **Uitbreiding van de voorwaardelijke Invrijheidstelling** uit de pen van de Hoofdredacteur. Een belangrijke kwestie die ons aller aandacht waard is. Vooral de conclusie dat in geval van deze uitbreiding (V.I. na ⅓ van de straf i.p.v. ⅔ zoals tot nu toe) dit belangrijke consequenties voor het reclasseringswerk met zich mede zal brengen.

Het Juni-nummer wordt in hoofdzaak gevuld met een uitnemende bijdrage van de hand van mej. mr. A. G. Valkis, recl. ambtenaresse bij de afdeling Amsterdam van het Genootschap, over **Warenhuisdiefstal**, die getuigt van een langdurige ervaring met de rapportering van deze bijna uitsluitend vrouwelijke delinquenten. Het artikel loont bepaald de moeite om met zorg te worden bestudeerd, al zou ik mij kunnen indenken, dat vooral de vrijwillige medewerker zich verdwaald gaat voelen bij de vele complicaties die zich bij mensen van labiele persoonlijkheidsstructuur kunnen voordoen.

Collega J. de Graaff uit Groningen schrijft in Hulp en Steun over zaken betreffende de ambtenaar en de vrijwillige medewerker, waaruit ik gaarne een en ander zou citeren omdat het geheel met onze zienswijze in Humanitas overeenkomt, maar plaatsruimte verbiedt zulks deze keer. Wellicht mogen wij er later nog eens op terugkomen.

HUTTE

SECTIE KINDERBESCHERMING

Dagboekbladen van een gezinsvoogdes

3

Een paar avonden geleden, heb ik een bijeenkomst van gezinsvoogden en -voogdessen bezocht. Het was jammer, dat er maar zo weinig mensen gekomen waren, want het was de moeite waard. Aan de andere kant hebben wij er nu meer een discussieavond van kunnen maken. Alle aanwezigen gezinsvoogden kwamen op de proppen met een of andere moeilijkheid in het werk ondervonden. En ik heb eens gepraat over Micky, mijn allermoeilijkste gezinsvoogdijpupil, waarover ik in onze dagboekbladen nog nooit gesproken heb, misschien wel, omdat ze juist zo moeilijk is.

Ze heet eigenlijk Grietje, maar goed, sinds een paar jaar wil ze Micky genoemd worden. Ze is nu zeventien jaar oud, enig kind van een nog jonge ongehuwde moeder, en er is voortdurend wel iets met haar aan de hand. Zo op 't oog niet zo hemelschokkend, maar als je er goed over nadenkt, dan moet je wel tot de conclusie komen, dat er met dit meisje ergens iets helemaal fout is gegaan. Ze is, vroeger, al eens van school gestuurd, wegens sexuele spelletjes met jongetjes uit de lagere klassen. Haar eerste dienstje eindigde abrupt, toen mevrouw haar in nogal tedere houding aantrof met de heer des huizes. Ze is weggestuurd uit haar volgende betrekking . . . afijn, het is een meisje met problemen, vooral sexuele problemen. Hoewel ik haar nu haast een jaar onder toezicht heb, moet ik bekennen, dat het me niet gelukt is, een werkelijk contact met haar op te bouwen. Ze lacht vriendelijk tegen me en is beleefd in m'n gezicht, maar ze sluit zich als een oester, zodra ik voorzichtig haar „vrienden" en wat daar allemaal mee samenhangt, benader. Op dit moment heeft ze weer omgang met een getrouwde man met twee kleine kinderen.

Slechts eenmaal heeft ze even haar masker laten vallen, toen ze me eens bitter vroeg: „Wat dacht u, dat ik worden zou met zò'n moeder?" Ze koestert een grote wrok tegen haar moeder, die immers niet getrouwd was toen Micky geboren werd (en die nadien vele losvaste verhoudingen heeft gehad) en ze mist een vaderfiguur. Misschien zoekt ze daarom steeds een partner onder oudere getrouwde mannen, die haar een gevoel van veiligheid moeten geven, een veiligheid, die ze thuis niet vindt, maar die ze op deze manier natuurlijk ook niet krijgt.

Hoe dan ook, met Micky zelf heb ik geen bevredigend contact. Daarentegen wel met haar moeder. Die moeder is eigenlijk een ervarener en dikkere Micky in het groot. Ik ga elke week een middag naar haar toe en kan niet anders zeggen, dat dan er in haar huis, in haar gedrag en haar opvattingen enige verandering is gekomen. Het ziet er bij haar beslist netter uit, maar dat is alleen een uiterlijke

wijziging. Daarnaast wordt haar houding tegenover Micky ook anders. Langzamerhand gaat ze inzien, dat het meisje reageert op haar eigen levenshouding, daar zeer direct door beïnvloed wordt. Moeder vertelde me laatst zelfs trots, dat ze nu al vier maanden dezelfde „man" had. Niet meer elke week een andere, zoals vroeger.

En al is moeder dikwijls wanhopig over Micky, haar brutaliteit en haar straatslierderij, haar omgang met allerlei oudere mannen enz. enz. al heeft het meisje vele bezwaren tegen haar moeder, toch kunnen die twee niet buiten elkaar. Dat merk je eigenlijk pas goed, als er iets ernstig gebeurt, zoals laatst, toen Micky haar arm lelijk verbrand had.

Dat was nu mijn probleempje: ik ben gezinsvoogdes van Micky, maar met haar schiet ik — nú althans — niet op. Met moeder is het contact goed en ik geloof ook wel, dat er vooruitgang is. Moet ik nu vragen ontheven te worden van deze gezinsvoogdij? Op die werkavond, waarover ik in het begin sprak, zeiden ze allemaal van nee. Volhouden, zeiden ze. Misschien bereik je via de moeder Micky toch ook. In elk geval maak je het daar „huiselijker".

Die avond, dat is al wel duidelijk, heeft me een ware injectie gegeven. Ik voelde me overvloeien van warmte en enthousiasme tegenover al mijn gezinsvoogdijpupillen, zelfs tegenover Hannie, mijn kleine zwerfstertje, die nu ook al eens midden in de nacht door de politie werd teruggebracht (aan mijn deur wel te verstaan); zelfs tegenover Eduard, die nu regelmatig werkt in de volkstuin van mijn broer, zij het beslist niet als een vakman; zelfs tegenover Jantje . . . Tja Jantje, mijn laatste gezinsvoogdij-aanwinst blijft voorlopig nog een probleem. Hij kan het maar niet laten, met een troep jongens uit zijn buurt baldadigheden uit te halen. Vader en moeder hebben beiden een werkkring en niemand let er op, of Jantje braaf thuis zit, of gillend langs de weg sliert.

Vanmiddag heb ik hem van school gehaald en we zijn, zo onopvallend mogelijk, via een boodschapje hier en daar, in het clubhuis terecht gekomen. Ik ken toevallig één van de leiders, en hoewel de ontmoeting nauwkeurig was gearrangeerd, heeft Jan daar niets van gemerkt. Hij vond het er — gelukkig — direct prachtig en sloot zich dadelijk aan bij een groepje dat ijverig zat te finger-painten. Hij zag niet eens dat ik wegging. Maar nog voor ik de deur achter me dichttrok, was hij alweer naast me, want ik had hem aan 't begin van ons „uitje" een „ijssie" beloofd en dat had hij nog niet geïncasseerd. Zodra hij het ijsje in zijn vinger-vol-verf had, deelde-ie me mee, dat hij maar weer terug ging naar het clubhuis; het was daar een lollige boel! Als onze Jan daar nu eens houvast vond.

Heus, die gezinsvoogdij-bijeenkomst heeft me weer een aardig duwtje gegeven.

M.

Gelezen literatuur

De Koepel nr. 3, Maart 1954. O.a. enkele raadgevingen die pleegouders moeten helpen niet teveel vòòr de kinderen of als autoriteit bòven de kinderen, maar mèt de kinderen te leven. (Hoe leven wij met onze pleegkinderen?, **Mej. I. Alten** blz. 98–102).

De Koepel nr. 4, April 1954. O.a. Sprookjes kunnen therapeutische waarde hebben, **Mej. C. Roeters van Lennep** vertelt over haar ervaringen in dit opzicht met moeilijk opvoedbare meisjes in het Rijksopvoedingsgesticht voor meisjes in Nijmegen. (Sprookjes in de Hunenberg blz. 152–155).

Diepgaand artikel van **Mevr. O. van Andel–Ripke** (De fasen van ontwikkeling en hun betekenis voor de beoordeling en behandeling van moeilijke kinderen, blz. 127–151).

Pro Juventute Nr. 4, April '54. Omschrijving van de buitenlandse wetgeving op het terrein der adoptie. Pleidooi voor een soortgelijke regeling in Nederland (Het aannemen van kinderen — **Dr. H. P. Cloeck**).

Mozaïek nr. 4 April. Het gehele maatschappelijke werk (maar vooral de K.B.) is sterk verticaal georganiseerd. Pleidooi voor meer aandacht voor een horizontale vorm van samenwerking (uiteraard gezien vanuit r.k. gezichtshoek). Positieve samenwerking met andere organisaties" — **Mr. J. B. M. van Buuren** blz. 75–80).

De Koepel nr. 5, Mei 1954. Wie zich onveilig voelt, voelt zich onzeker, heeft dikwijls geen zelfvertrouwen en is — hoewel zelf zeer critisch t.o.v. anderen — overdreven gevoelig voor kritiek. Aan de hand van een uitgewerkt voorbeeld wordt hier aangetoond, dat de „veiligheid" van een kind in gevaar gebracht kan worden door plaatsing in een pleeggezin. Waar dit veiligheidselement ontbreekt, heeft het kind weinig kans op een harmonische ontwikkeling. (Het pleegkind en zijn verlangen naar veiligheid, **Jkvr. H. M. Baronesse Mackay**, blz. 193—202).

De Koepel nr. 6, Juni 1954. Het gezin in onze tijd kent eigenlijk nog twee hoofdfuncties nl. **1.** de sociaal-biologische en **2.** de sociaal-culturele. Preventief gezinswerk lijkt noodzakelijk om een goede aanpassing van het gezin aan de samenleving te bevorderen. Schrijver meent dat het bestaande preventieve werk sterk uitgbreid zou moeten worden. (Praeventief gezinswerk, wenselijkheid en mogelijkheden, **Dr. P. C. J. van Loon**, blz. 215–227).

Arbeidsrechtelijke voorlichting

Met deze nieuwe rubriek in ons kaderblad beogen wij het geven van voorlichting op het terrein van het arbeidsrecht. Deze voorlichting zal, naar wij hopen, van tweeërlei aard zijn. In de eerste plaats, door het publiceren van artikelen, het verstrekken van voorlichting met betrekking tot de wettelijke voorschriften en de daarmede verband houdende rechterlijke uitspraken.

In de tweede plaats te antwoorden op vragen, welke bij onze lezers en werkers leven t.a.v. de betekenis en toepassing van de wettelijke voorschriften. Zijn deze vragen van algemeen belang, dan zal het antwoord een plaats vinden in deze rubriek. Zijn zij van persoonlijke aard, dan zal de vragensteller antwoord per brief ontvangen.

Wet plaatsing minder-valide arbeidskrachten

In het complex van sociale maatregelen, getroffen na de bevrijding van ons land, is ook aandacht geschonken aan de positie van de minder-valide arbeidskrachten.

In de Wet van 1 Augustus 1947 vinden we de gegeven voorschriften met betrekking tot de getroffen voorzieningen voor de plaatsing van de minder-valide arbeidskrachten.

Kort overzicht van de inhoud der wet.

Onder minder-valide arbeidskrachten verstaat de wet personen, die ten gevolge van *geestelijke* of *lichamelijke gebreken, kwalen* of *afwijkingen* in *aanmerkelijke mate* worden *beperkt* in de mogelijkheid om door arbeid in hun levensonderhoud te voorzien. (art. 1).

De wet is niet alleen van toepassing op het vrije bedrijf. Onder het begrip onder-

neming worden mede verstaan inrichtingen of takken van dienst onder beheer van het Rijk, een provincie, een gemeente of een ander publiekrechtelijk lichaam, van rechtpersoonlijkheid bezittende verenigingen of van stichtingen voor zover niet bij algemene maatregel van bestuur uitgezonderd.

De minder-valide arbeider kan zich bij het Gewestelijk Arbeidsbureau doen inschrijven als minder-valide. Van deze inschrijving wordt hem een bewijs gegeven. (art. 2).

Iedere werkgever, in wiens onderneming meer dan twintig werknemers werkzaam zijn, is verplicht, om op een personeel van ten hoogste vijftig werknemers ten minste één minder-valide arbeidskracht in dienst te hebben. Bestaat het personeel uit meer dan 50 werknemers, dan moet de werkgever ten minste één minder-valide arbeidskracht in dienst hebben op elk geheel getal van 50 werknemers.

Bij algemene maatregel van bestuur kan voor bepaalde groepen van ondernemingen het aantal werknemers op een hoger getal dan één op 50 worden vastgesteld en de verplichting tot in dienst nemen van minder-valide arbeidskrachten ook van toepassing worden verklaard voor groepen van ondernemingen waar minder dan twintig werknemers in dienst zijn.

Deze bepalingen zijn ook van toepassing voor werkgevers, die huisarbeid doen verrichten in de zin der Huisarbeidswet 1933. (Art.3.)

Is er geen overeenstemming omtrent de mogelijkheid van plaatsing van een minder-valide arbeidskracht, noch over de vraag of een persoon is aan te merken als minder-valide dan kan de betrokken arbeider, de werkgever of de Directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau zich wenden tot de commissie van advies bij het GAB, die uitspraak doet. (Art. 4).

Van deze verplichtingen kan de Directeur van het GAB vrijstelling verlenen, zowel voorwaardelijk als onvoorwaardelijk alsmede voor bepaalde of onbepaalde tijd. Een vrijstelling mag niet geweigerd worden dan nadat de commissie van advies is gehoord. (Art. 5).

Een minder-valide arbeider heeft recht op het loon, dat volgens de in de onderneming geldende loonregeling pleegt te worden betaald voor werkzaamheden als de verrichte, tenzij in verband met de prestaties redelijkerwijs betaling van dit loon niet kan worden gevergd, in welk geval het loon op verzoek van een der partijen dan wel ambtshalve worden vastgesteld door of vanwege het College van Rijksbemiddelaars. (Art. 6).

De werkgever is verplicht te zorgen voor een beveiliging van machines en werktuigen welke door de minder-valide arbeidskracht worden bediend of gebruikt. Deze beveiliging moet erop gericht zijn het gevaar voor de minder-valide arbeiders zo gering mogelijk te doen zijn. (Art. 7.)

Overtreding van het bepaalde bij of krachtens artikel 3, van een voorwaarde aan een vrijstelling als bedoelde in artikel 5, tweede lid, van een ingevolge artikel 6 door of vanwege het College van Rijksbemiddelaars genomen beslissing of van het bepaalde bij artikel 7, wordt gestraft met een geldboete van ten hoogste *f* 1000.—. (Art. 8).

De hoofdstrekking van de wet is: het bevorderen van de plaatsing van minder-valide arbeidskrachten in een normale werkkring tegen het volle loon dat voor de verrichte werkzaamheden aan valide arbeiders pleegt te worden betaald.

Er rijzen bij het lezen van de wetsbepalingen enkele vragen. Wat moet verstaan worden onder het begrip: „in aanmerkelijke mate" in artikel 1? Is een arbeider, die, door welke oorzaken dan ook, voor 10 % minder-valide is in aanmerkelijke mate beperkt in de mogelijkheid om door arbeid in zijn levensonderhoud te voorzien? Of ligt de grens bij 20 of 30 %? Deze vragen zullen, als er geen overeenstemming

bestaat, beslist moeten worden door de in artikel 4 genoemde commissie van advies. Beroep op de rechter is niet mogelijk.

Moeilijker is het bepaalde in artikel 6. De minder-valide arbeider heeft recht op het volle loon, dat volgens de in de onderneming geldende loonregeling pleegt te worden betaald. Onder „geldende loonregeling" zal, dunkt ons, ook moeten worden verstaan de in de onderneming geldende collectieve arbeidsovereenkomst of verbindend verklaarde bepalingen van een collectieve arbeidsovereenkomst en niet alleen de bindende loonregeling opgelegd krachtens artikel 12 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945.

Het bepaalde in artikel 6 van de wet sluit bepalingen in loonregelingen, c.a.o. en dergelijke uit waarin bepaald is, dat de vastgestelde lonen uitsluiten gelden voor volwaardige (lees: valide) arbeiders. In tal van loonbepalingen komen wij dergelijke voorschriften tegen. De door het College van Rijksbemiddelaars gegeven, goedgekeurde of verbindend verklaarde loonbepalingen moet men zien als van lagere orde dan de bepalingen in de Wet plaatsing minder-valide arbeidskrachten. Algemeen wordt aangenomen, dat het College van Rijksbemiddelaars geen rechtsgeldige voorschriften kan geven welke strijdig zouden zijn met enige wettelijke bepaling.
Een ander probleem is hoe het moet met arbeiders, die zodanig minder-valide zijn dat zij niet in aanmerking komen voor het volle loon en voor wie door of vanwege het College van Rijksbemiddelaars een lager loon wordt vastgesteld. Bij de loonpolitiek wordt uitgegaan van twee principes nl. 1. het loon als behoefte; 2. het loon voor de prestatie. De vastgestelde minimumlonen zijn te beschouwen als vergoeding voor het behoefte-element. De daarboven uitgaande mogelijkheden voor beloning naar prestatie voldoen aan het tweede principe.

Moet nu een minder-valide arbeider, voor wie een loon wordt vastgesteld dat lager is dan het minimumloon nu geacht worden met geringere kosten voor zijn levensonderhoud toe te kunnen? Het is duidelijk dat dit niet het geval is. Maar het is even duidelijk dat men van de toevallige onderneming niet kan verlangen, dat aan de minder-valide arbeider een handicap-toelage wordt betaald. Hier ligt een stuk zorg voor de gemeenschap. De Ned. Vereniging AVO heeft op dit probleem, terecht, de aandacht gevestigd tijdens haar algemene vergadering op 19 en 20 Juni 1953. De belangstellende lezer zij verwezen naar het rapport uitgebracht door de commissie ter bestudering van het loonvraagstuk van tewerkgestelde minder-validen, welk rapport door de algemene vergadering van de AVO behandeld werd. Uit verschillende ervaringen menen wij te mogen concluderen, dat tegen de loonbepaling van deze wet nog al eens gezondigd wordt. De geneigdheid om de minder-valide lager loon toe te kennen dan hem krachtens zijn prestatie toekomt is, helaas, niet overal overwonnen. Men ziet in vele gevallen nog de minder-valide arbeiders als een kracht die men goedkoop kan krijgen. Tegen deze geestesgesteldheid zullen ook wij ons moeten keren.

Wijziging in de Wet op het Arbeidscontract

Met ingang van 1 Juli 1954 zijn verschillende wijzigingen aangebracht in de Wet op het Arbeidscontract, opgenomen in het Burgerlijk Wetboek, artt. 1637, 1638 en 1639 met de bekende alphabetische toevoegingen aan de artikelen.

De belangrijkste wijzigingen houden verband met de opzegtermijn welke in acht moet worden genomen bij het beëindigen van de arbeidsovereenkomst.

De tot 1 Juli 1954 geldende hoofdregel: opzegtermijn is gelijk aan de tijd, welke gewoonlijk tussen twee loonbetalingen verstrijkt, blijft in beginsel gehandhaafd, doch deze termijn wordt nu langer naarmate de dienstbetrekking langer duurt.

Voor *de werkgever* bedraagt de opzegtermijn nu ten minste zoveel weken als

de dienstbetrekking volle jaren na de meerderjarigheid van de werknemer heeft geduurd, met een maximum van 13 weken.

Voor de werknemer bedraagt de opzegtermijn nu ten minste zoveel weken als de dienstbetrekking na zijn meerderjarigheid tijdvakken van twee hele jaren heeft geduurd, met een maximum van 6 weken. Een werknemer van 30 jaar, die 10 jaar bij eenzelfde werkgever is geweest (dat is dus 9 jaar na zijn meerderjarigheid) moet een opzegtermijn in acht nemen van 4 weken. De werkgever van deze arbeider moet nu een opzegtermijn van 9 weken in acht nemen. Bij schriftelijke overeenkomst of reglement mogen deze termijnen worden verlengd echter met dien verstande, dat de opzegtermijn voor de werkgever ten minste het dubbele zal bedragen van die van de arbeider.

Nieuw is ook de bepaling, dat de rechter een schadevergoeding kan toekennen aan de wederpartij, indien de dienstbetrekking door de andere partij „kennelijk onredelijk" is beëindigd.

Of een dienstbetrekking kennenlijk onredelijk is beëindigd zal de rechter moeten beoordelen. Vast staat, dat kennelijk onredelijke beëindiging meer omvat dan het niet in acht nemen van de voorgeschreven of overeengekomen opzegtermijn.

Nieuw is ook de bepaling, dat een werkgever de arbeidsovereenkomst niet mag beëindigen gedurende de tijd, dat een arbeider ongeschikt is tot het verrichten van arbeid wegens ziekte, tenzij de ongeschiktheid wegens ziekte langer dan twee jaar heeft geduurd.

T.a.v. de dienstbetrekking aangegaan voor bepaalde tijd bepaalt de wet nu, dat als deze dienstbetrekking na het verstrijken van deze bepaalde tijd wordt verlengd daarna voor haar beëindiging altijd opzegging nodig zal zijn. Deze bepaling beperkt de mogelijkheid van ontduiking van het ontslagverbod. Immers, voor een dienstbetrekking aangegaan voor bepaalde tijd was geen ontslagvergunning nodig, omdat een dergelijke dienstbetrekking door het verstrijken van de overeengkomen bepaalde tijd van rechtswege eindigde en er dus geen beëindiging (d.w.z. geen opzegging) plaats vond.

Het ontslagverbod krachtens artikel 6 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen blijft ook na 1 Juli jl. nog onverzwakt van toepassing. K. S.

Boekbesprekingen

Eerste medische systematisch ingerichte encyclopaedie. N.V. Amsterdamse Boek- en Courant Maatschappij, *f* 49,—. 2 dln.

Voor mij ligt het eerste deel van de Eerste medische systematisch ingerichte encyclopaedie, uitgegeven door de N.V. Amsterdamse Boek- en Courantmaatschappij", samengesteld onder de redactie van de Amsterdamse artsen dr. J. T. Buma en H. L. Heyermans en de Gentse internist dr. K. Vuylsteek met een keur van 46 medewerkers, die allen een vooraanstaande plaats innemen op de terreinen van hun specialismen. Het boek is verdeeld in vijf hoofdstukken, te weten: natuurlijke historie van de mens, de zieke mens, geneeskundige specialismen, geneeskunst, maatschappelijke gezondheidszorg.

Deze indeling demonstreert de instelling van de redactie: niet alleen wordt er in dit werk een overzicht gegeven van de huidige stand der verschillende wetenschappen, die thuis horen onder de verzamelnaam „geneeskunde", maar men heeft tevens een grote

plaats ingeruimd voor de sociale organisaties, zowel nationaal als internationaal, zowel van psychisch-hygiënische als van somatisch-hygiënische aard. Ik ken geen andere medische encyclopaedie met een zo uitgebreid overzicht over maatschappelijke gezondheidszorg; wij vinden er zowel gegevens over de Wereldgezondheidsorganisatie, zorg voor een gezond geslachtsleven, geboorteregeling, consultatiebureaux, staatstoezicht op de volksgezondheid als over sociale verzekering, ziekenfondswezen en Kruisvereniging. Ook een onder het hoofdstuk van de natuurlijke historie vallend artikel „geestelijke ontwikkeling en 'n onder „geneeskunst" vallend artikel „medische aspecten van de kernsplitsing" brengen meer dan wij elders gewend zijn. De beschouwingen zijn helder en critisch geschreven en gaan vergezeld van vele duidelijke tekeningen. Wel wordt bij de lezer een behoorlijke algemene ontwikkeling vooronderstelt. Om de vaak moeilijke stof te kunnen begrijpen, zal de lezer zich terdege moeten inspannen; zo worden in het artikel over erfelijkheidsleer wiskundige formules gebruikt, doch naar mijn indruk nergens waar dit vermeden had kunnen worden.

Deel II, dat nog uit moet komen, zal een alphabetische indeling bevatten van de vereiste trefwoorden op deel I en uitvoerige uitleg van termen en begrippen, benevens EHBO-voorschriften.

Naar mijn mening is dit werk een aanwinst voor de meer ontwikkelde leek, die naar inzicht en verantwoordelijkheid in de dingen des levens streeft. Daarom betreur ik het, dat er toch sommige wanverhoudingen en hiaten in de stof-indeling gebleken zijn. Zo is het artikel over geestelijke ontwikkeling van wieg tot graf wel erg beknopt gehouden (zeven blz.), niet alleen wat inhoud betreft, maar ook in vergelijking met dat over erfelijkheid, dat 22 bladzijden beslaat. Bij de specialismen wordt de psychosomatische geneeskunde niet genoemd; een verhandeling over psychische factoren bij het ontstaan van lichamelijke stoornissen heb ik niet kunnen vinden; er wordt even gewag van gemaakt, dat een mens zich ziek kan voelen zonder dat de arts hiervoor objectieve redenen kan vinden, doch dat het in zulk een geval mogelijk is, dat er psychische oorzaken voor de klachten zijn, werd niet vermeld. Verder miste ik onder het hoofd „Geneesmiddelen" enige aanduiding van het bestaan van psychische geneesmethoden, hoewel de omschrijving van het begrip geneesmiddel terecht ruim „een al dan niet met stoffelijke hulpmiddelen uitgevoerde poging tot genezing . . ." bevat.

Hopelijk zal een en ander bij een tweede druk, die ik de samenstellers van harte toewens, toegevoegd kunnen worden. Dit werk is keurig uitgevoerd, is op wetenschappelijk en medisch verantwoorde wijze geschreven, heeft tal van instructieve afbeeldingen en schemata. De twee delen samen kosten *f* 49.

Dr. H. MUSAPH.

Karakter, Groei en Opvoeding, Dr. F. Künkel. 3e druk. Uitgegeven bij de Wereldbibliotheek. Vertaling van J. W. A. Bruggeman, 240 blz.

In dit boek wordt o.a. de rijping van de mens uiteengezet aan de hand van de individuaal-psychologische beschouwingswijze. Pasgeboren, is een mensenkind een deel van de Wij-verhouding met de moeder. Het kleine kind bestaat dank zij dit Wij en kent geen egocentriciteit. De rijping brengt noodzakelijkerwijze een tijd van egocentriciteit door zelfontdekking. De verdere rijping brengt de uitgroei tot een rijper Wij.

Mislukt deze laatste rijping geheel of gedeeltelijk, dan treden er storingen op die meer of minder ingrijpende gevolgen kunnen hebben. Aan de hand van talrijke voorbeelden laat de auteur zien waar personen met zgn. automatische zelfbeperkingen (dat zijn krampachtige, onbewuste stelregels waardoor de mens zichzelf een rijping op bepaalde levensgebieden onmogelijk maakt) geholpen kunnen worden. Bovendien geeft hij rijchtlijnen aan voor opvoeding en onderwijs die het ontstaan van de rijpe Wij-verhouding bevorderen.

Soms doet het boek wat schematisch en simplistisch aan, bijv. in de bespreking van „de grovere mens die beter met dieren zou kunnen omgaan dan de meer fijngevoelige" en het gebruiken van woorden als bourgois en proletariër, waaraan in karakterkundig opzicht bepaalde waarden gehecht worden.

Diegenen die zich op de hoogte willen stellen van Künkels zienswijze van de individuaal-psychologie en die zich niet laten weerhouden door de vrij ingewikkelde terminologie, vinden hier een uitvoerige uiteenzetting.

T. M.

De sociale taak der gemeenten

door **J. C. van Dam**

directeur van de gemeentelijke dienst voor Sociale Zaken te Amsterdam.

Omvang 105 pagina's.
Prijs *f* 2,75

Een lezenswaardig boekje voor allen die met maatschappelijk werk te maken hebben.

N.V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ
VERMANDE ZONEN
Willemsplein 16, IJmuiden

Ook verkrijgbaar via de boekhandel

UNIFORM-KLEDING
een
Van Maanen
fabrikaat

Bijna een halve eeuw vakmanschap .... Uw garantie

Verkoopkantoor:
1e HELMERSSTRAAT 167/169
AMSTERDAM-W.
Tel. 84089

Aanmeldingsformulier

Te verzenden aan het
Centraal Bureau „Humanitas", Vondelstraat 61, Amsterdam West
of aan het plaatselijk afdelingssecretariaat

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

meldt zich aan als lid (*individueel/echtpaar).

*) De contributie zal per week/maand/jaar worden voldaan.

..... de ..... 195.....

De minimum-contributie bedraagt:

f 5,– per jaar, *f* 0,45 per maand of *f* 0,10 per week.

Voor echtparen *f* 6,– per jaar, *f* 0,55 per maand of *f* 0,12 per week.

*) Doorhalen wat niet wordt verlangd.